

PŘÍPADOVÁ STUDIE

Polsko-ukrajinské centrum Wolska: Wolská mozaika

Vypracovalo Sdružení na podporu místní činnosti CAL, Varšava

Otevřete se svým komunitám - Dopady rozvoje komunitních přístupů v oblasti veřejných služeb

Erasmus+

Financováno Evropskou unií. Názory vyjádřené jsou názory autora a neodráží nutně oficiální stanovisko Evropské unie či Evroské výkonné agentury pro vzdělávání a kulturu (EACEA). Evropská unie ani EACEA za vyjádřené názory nenesou odpovědnost.

Úvod

Sdružení CAL se od svého založení v roce 2000 podílí na rozvoji metodiky komunitní práce v Polsku. Jedním z nejdůležitějších aspektů jeho činnosti v této oblasti byla spolupráce s místními veřejnými institucemi (školami, knihovnami, středisky sociální péče, kulturními centry) prostřednictvím rozvoje různých strategií pro otevření místní komunity. Zvláštní místo v této skupině - vzhledem k nejnižší míře formalizace a byrokratizace - zauímají komunitní centra.

Díky řadě projektů se podařilo rozvinout kompetence komunitních center v oblasti výzkumu potřeb a zdrojů místní komunity, podpory občanských iniciativ, sousedské práce a vytváření míst pro místní aktivity. Podle našeho názoru je situace zralá na hlubší přeorientování metodiky práce komunitních center. Strategickým směrem ke změně způsobu práce komunitních center by podle našeho názoru mohlo být: zaměření na práci se zranitelnými skupinami na základě spoluvytváření sociálních a veřejných služeb. Směr, který jsme zvolili, je přímo v souladu s projektem Erasmus+ "Otevřete se svým komunitám" a znamená:

- zaměřit se na kulturní služby jako na vybranou formu veřejné služby;
- praktické uplatňování principu spoluvytváření, kdy (potenciální) uživatelé služeb službu pouze nevyužívají, ale aktivně spolupracují s poskytovatelem služby ve fázích zahájení, výroby/provozu, realizace a hodnocení stávajících nebo nových veřejných/komunitních služeb;
- vypracování metodiky práce se zranitelnými skupinami prostřednictvím komunitních center jako formy institucionální transformace a posílení postavení komunity.

Abychom dosáhli našich cílů, vybrali jsme si kulturní centrum, které na jedné straně deklarovalo, že je připraveno se zapojit, a na druhé straně mělo značné zkušenosti a potenciál k dosažení cílů, které jsme si stanovili. Volba silné instituce vycházela z přesvědčení, že potřebujeme konkrétní případovou studii, ale také instituci, která by mohla provádět činnosti spojené s šířením modelu. Předpoklad spolupráce s vyspělou institucí a kompetentním odborným týmem určil volbu metodiky práce. Namísto workshopové tvorby nových řešení jsme se rozhodli pro doprovodný výzkum založený na stimulaci (sebe)reflexivity týmu komunitního centra.

Pro naši případovou studii jsme si vybrali problematiku migrantů z Ukrajiny, protože se v námi vybraném kulturním centru Wolski nacházela konkrétní skupina žen a dětí. Tam našly útočiště a bezpečný prostor. Proto v následující části popisujeme naši práci s touto skupinou. Je důležité zdůraznit, že tento příklad není v praxi snadné opakovat, ale ukazuje, jak se v krizové situaci může kulturní instituce zapojit, jak může do své nabídky zahrnout potřeby zranitelné skupiny a spolupracovat s ní na rozvoji nápadů na služby. Začít pracovat s nepřehlédnutelnou, ale cílenou skupinou mělo také usnadnit práci s dalšími skupinami, protože pokud jste uspěli s "obtížnější" skupinou, bude snazší rozhodnout se rozšířit tento způsob práce na další zranitelné skupiny.

1. Metodické pokyny pro práci s Kulturním centrem Wolski

Cílem naší práce s Kulturním centrem Wolski bylo vyvinout přístup k práci se zranitelnými skupinami v kulturních institucích. Bylo proto důležité definovat, co je to zranitelná skupina, jak kulturní centrum pracuje v tradičním

paradigmatu a jak se tento přístup změní při přechodu k modelu zahrnujícímu začlenění zranitelných skupin a spoluvytváření služeb s nimi v duchu participace.

1.1. Wolskie Centrum Kultury

Kulturní centrum Wolskie je jedním z největších kulturních center, které pokrývá centrální, dynamicky se rozvíjející stotisícovou varšavskou čtvrt'. Zaměstnává přibližně 50 pracovníků a spravuje až sedm zařízení. *Wolskie kulturní centrum si představují jako místo prostřednictvím lidí, kteří ho spoluvytvářejí a kteří se v něm vždy cítí jako doma. Kulturní centrum Wolski je pro mě společenstvím tvůrců a konzumentů kultury v nejširším slova smyslu, které integruje a buduje místní komunitu. Prostředky WCK: budovy, technické vybavení i finanční zdroje jsou pouze nástroje, které slouží rozvoji této komunity. Tuto komunitu chápu jako společenství: zaměstnanců, dobrovolníků, obyvatel, nevládních organizací, svazů a uměleckých skupin sdružených ve WCK, kteří mají smysl pro společné dobro,"* říká Krzysztof Mikołajewski, ředitel WCK a zároveň iniciátor PUCW.

Důležitým charakteristickým rysem WCK je jeho kulturní a komunitní práce založená na místních aktivitách. Sdružuje se zde místní komunita, která tak má přístup ke zdrojům Wolského kulturního centra. To umožňuje místní komunitě využívat podpory WCK při realizaci vlastních kulturních a uměleckých projektů. Tímto způsobem obyvatelé ovlivňují program WCK prostřednictvím svých vlastních reálných aktivit a zároveň podporují integraci komunity kolem WCK a přitahují místní nezávislé umělce a tvůrce. Jejich výhodou je také velmi nízký *vstupní práh*, neboť aktivity jsou zpravidla bezplatné a komunitní, založené na principu reciprocity.

Dalším mechanismem zapojení obyvatel do spoluvytváření nabídky WCK je dobrovolnictví. Umožňuje přímé zapojení obyvatel do fungování WCK a umožňuje jim cítit se plnohodnotnými spolupřáteli kulturních a uměleckých akcí. Předpokládá se, že dobrovolníci ve Wolski Centrum Kultury jsou plnohodnotnými tvůrci akcí a jejich spoluproducenty a mají k dispozici stejné nástroje jako ostatní zaměstnanci.

1.2. Zranitelné skupiny

Důležitým prvkem provedené práce bylo definování pojmu zranitelné skupiny. Na základě diskuse jsme vycházeli z toho, že tento pojem znamená: skupiny lidí, kteří v důsledku faktorů, jež obvykle nemohou ovlivnit, nemají stejné příležitosti jako ostatní nebo jejichž specifické vlastnosti či situace je činí méně šťastnými.

Příkladem jsou nezaměstnaní, uprchlíci a další sociálně vyloučené osoby. Vyžadují zvláštní zacházení vzhledem ke svému slabšímu postavení ve společnosti, menšímu množství zdrojů a příležitostí. Jsou to migranti, kteří jsou často vykořisťováni; zranitelní mladí a starší pracovníci, osoby se zdravotním postižením, těhotné ženy, novorozenci, děti a starší lidé. V současné Evropě jsou jednou z nejzranitelnějších skupin děti migrantů.

V Polsku do této skupiny patří také cizinci, kteří se často setkávají s porušováním pracovních práv a diskriminací na pracovním trhu. Pozorování zranitelných skupin ukazuje, že velmi často jedna skupina silně ovlivňuje druhou. Zvlášť výrazně to lze pozorovat v případě rodinných problémů. V této skupině se postavení dětí a mladých lidí často dramaticky zhoršuje v důsledku

obtížné situace rodiny. Na druhé straně situaci seniorů dále zhoršuje zdravotní postižení a v případě bezdomovců nedostatek práce, závislosti a bezmocnost. Příslušnost ke dvěma zranitelným skupinám zároveň znamená, že pro tyto lidi je nalezení svého místa ve společnosti ještě obtížnější.

Zároveň jsme upozornili, že zranitelnost je také součástí fungování institucí. Je to schopnost institucí identifikovat, vnímat a chápat signály a souvislosti v sociálních interakcích.

1.3. Koprodukce veřejných služeb

Stejně jako v případě zranitelných skupin byla součástí práce reflexe konceptu koprodukce veřejných/komunitních služeb. Ačkoli se nejedná o běžně známý a používaný pojem, vyjadřuje myšlenku, která je v té či oné podobě přítomna téměř v každé komunitě místních orgánů. O koprodukci služeb totiž hovoříme vždy, když se občané individuálně nebo kolektivně zapojují do procesu poskytování veřejných služeb (např. vzdělávání, kultura, zdravotní péče, sociální pomoc atd.).

V mnoha případech je totiž tato účast zakotvena v samotné podstatě poskytování služeb, kde jsou obě strany vzájemně závislé. Myšlenka koprodukce však nespočívá pouze v uznání této skutečnosti, ale v záměrném koncipování služeb tak, aby maximalizovaly zapojení publika. Proč je koprodukce důležitá? Protože má mnohostranný přínos pro všechny zúčastněné strany: poskytovatele služeb, příjemce služeb i celou komunitu. Zapojení publika a prostředí přináší lepší uspokojení individuálních i kolektivních potřeb, posílení sociálních vazeb, sociální soudržnosti a zlepšení demokratických procesů.

Zdůraznili jsme čtyři typy koprodukčních aktivit:

- spoluzadávání veřejných služeb, které zapojuje obyvatele do výběru služeb;
- spoluvytváření veřejných služeb, jehož cílem je získat nápady pro vytváření těchto služeb;
- společné poskytování veřejných služeb, tj. společná činnost při poskytování určitých služeb;
- spolehodnocení veřejných služeb, tj. zapojení obyvatel do hodnocení služeb a míry spokojenosti jejich uživatelů.

Je důležité vytvořit správné podmínky pro rozvoj koprodukce, a to v podobě pobídek a příležitostí k zapojení a správného přístupu profesionálních poskytovatelů služeb. Pro rozvoj koprodukce je nezbytné pozitivní společenské klima a správné postoje příjemců i poskytovatelů služeb. Další výhodou je, že akce pořádané samotnými místními obyvateli se takříkajíc "samy propagují" a mají větší integrační hodnotu:

Důležitým zdrojem jsou prostory pro komunitní aktivity, které jsou nejen místem setkávání místní komunity, ale také (a možná především) místem, kde mohou být poskytovány, organizovány a provozovány zcela nebo částečně obyvateli sociální služby. Takové procesy již probíhají, ale mohly by být stimulovány ve větší míře.

Zásadní je také podporovat místní sdružení, zejména ta méně formální, která se mohou zapojit do společné tvorby služeb, ale narážejí na překážky v podobě formalit souvisejících s postupy hospodářské soutěže. Jeden ze seniorů zapojených do komunitních aktivit to vyjádřil takto:

Usnadnění a pobídky by měly být zaměřeny také na neformální skupiny, které mají zájem o konkrétní služby. Dobrým příkladem jsou rodiče

malých dětí, kteří by byli ochotni zapojit se do koprodukce takových služeb. Jedna mladá matka v rozhovoru popsala iniciativy tohoto druhu:

1.4. Doprovodné studie

Studie spočívala v doprovodu při realizaci projektu / sociální činnosti (práce s migranty na WCK). Přímou činnost s ohroženou skupinou provádí tým WCK, který byl průvodcem této aktivity. V interakci s externím pozorovatelem (facilitátory ze sdružení CAL) probíhala reflexe různých významů a mechanismů probíhajícího projektu změny. Tento druh přístupu obsahuje jak sociální, tak vzdělávací aspekt, jehož cílem je rekonstruovat stávající sociální a institucionální praxi. Předmětem zájmu účastníků studie (jak ze Sdružení CAL, tak z WCK) byly především problémy a situace, které přímo souvisejí s aktivitami. Respondenti (tým WCK) vystupují de facto jako experti, jejichž znalost reality nelze přeceňovat, je jedinečná. Do výzkumného procesu vnášejí to, čemu se říká "místní znalosti" nebo "tacitní znalosti". Facilitátoři CAL se zaměřují na vytváření situací v rámci workshopů, které podněcují reflexi prováděných praktických činností.

1.5 Reflexivita jako mechanismus změny

Reflexivita je dnes "moderním" nástrojem sociokulturní modernizace a změny, který nám umožňuje překročit horizont adaptivních/imitativních řešení ve prospěch uplatnění emancipační/transformační racionality. Není čistě intelektuálním fenoménem, ale významně souvisí se zkušeností a emocemi. Místo různých forem vnějšího hodnocení zavádí pojem "učící se komunity a organizace" jako hlavní mechanismus seberozvoje. Jde o rozvoj jako vnitřní proces, který se uskutečňuje prostřednictvím učení a vytváření vlastních znalostí na základě společného závazku ke změně. Výsledné

sociální znalosti získávají reflexivní (sebereflexivní) status, pokud ovlivňují rozhodování lidí, jejich interpretace, samy se stávají předmětem neustálé reflexe a reinterpetace a podléhají neustálé seberefexi ve vlastním prostředí. Jde o "sdílené vědění", o němž se neustále vyjednává a které používáme k tomu, abychom "dávali smysl" sociálnímu jednání.

Provedený doprovodný výzkum se skládal ze čtyř fází:

- První z nich, "**Rekonstrukce**", měla charakter autoetnografické analýzy, což znamená interpretaci a rekonstrukci zkušeností, které jsou pro jednotlivce/skupinu důležité. Během pracovních setkání pracovníci WCK rekonstruovali a analyzovali ex post činnosti, které prováděli na podporu migrantů z Ukrajiny. Reflexe a dialog o již realizovaných aktivitách umožnily nahlédnout jejich staré i nové významy. Účastníci sezení nahlíželi na problematiku práce s migranty z perspektivy vlastních zkušeností a čerpali poznatky přímo z akcí/projektů/procesů, kterých se účastnili nebo je spoluvytvářeli.
- Druhá fáze, "**Plánování**", spočívala v metodickém plánování práce se skupinou migrantů,
- Třetí fáze, "**Konstrukce v akci**", byla reflexivním sledováním prováděných praktických činností.

Monitorování bylo založeno na znalostech získaných z pohledu určitého prostředí, které si nečiní nárok na objektivní poznání, ale přebírá odpovědnost za tu část reality, kterou vidí, prezentuje a ovlivňuje. Účastníci se dívali zevnitř instituce jako lidé zapojení

do procesů modernizace instituce. Při tomto přístupu jde o pozorování vlastní účasti na sociální praxi.

- Čtvrtá fáze, "**Redefinování**", pak nabídla čas pro bilancování a formulaci zralé koncepce institucionální praxe.

2. "Rekonstrukce" pomáhání - první fáze

Během dvou pracovních setkání a individuálních diskusí jsme rekonstruovali průběh událostí v prvním období náhlého přílivu uprchlíků z Ukrajiny. Poukázali jsme na klíčové problémy a praktické reakce, s nimiž jsme se setkávali v Kulturním centru Wolski. Cílem bylo nahlédnout jak širší podmínky, tak společenskou a institucionální reakci.

2.1. Obecné souvislosti

Od 24. února 2022 překročilo polsko-ukrajinskou hranici více než 4 miliony lidí. V současné době se v Polsku nachází 1,2 až 1,5 milionu ukrajinských uprchlíků. Více než 30 % ukrajinských uprchlíků pobývajících v Polsku hodlá v Polsku zůstat i po skončení války. Ústřední vláda, místní úřady, zaměstnavatelé, nevládní organizace i jednotlivci se podílejí na pomoci ukrajinským uprchlíkům různými způsoby, ale většinou se jedná o krátkodobou pomoc. Opatření na pomoc uprchlíkům měla často ad hoc charakter. V důsledku toho nebylo možné dosáhnout plné součinnosti mezi podporou ze strany vlády a aktivitami občanské společnosti a nevládních organizací. Největší skupina uprchlíků skončila ve Varšavě. Do pomoci se zapojila řada místních vládních institucí (včetně komunitních center), nevládních organizací či jednotlivců.

2.2 Spontánní a přímá pomoc

Reakce veřejnosti na příliv uprchlíků z Ukrajiny byla velmi výrazná, zejména pokud ji srovnáme s uzavřeností a izolací, kterou jsme zažili během pandemie COVID-19. Tehdy došlo k omezení mobility ve všech jejích dimenzích. Příliv Ukrajinců znamenal náhlý obrat a aktivaci všech kanálů mobility. Polská společnost byla v jistém smyslu hladová po akci a sociální interakci, proto to velké nadšení pro pomoc ve všech jejích formách. Od pandemického deficitu mobility jsme přešli přímo k situační hypermobilitě.

Vypuknutí války na Ukrajině mělo za následek téměř okamžitý příliv uprchlíků do Varšavy. Varšavská samospráva zmobilizovala zdroje jednotlivých okresů. V rámci této první vlny bylo Kulturní centrum Wolski pověřeno organizací Informačního místa pro obyvatele a uprchlíky. Mělo to být místo, které by poskytovalo první pomoc ukrajinským uprchlíkům, a také kontakt pro obyvatele, kteří by se chtěli zapojit do různých forem pomoci. K tomuto účelu byla z okresního bytového fondu vyčleněna samostatná budova. Prostory byly velké, ale nevyužitelné. Potřebovaly okamžitou rekonstrukci a úpravu, aby odpovídaly současným potřebám. Potřebné adaptační práce byly provedeny rychle. Při tomto procesu se hodily kontakty WCK s podniky. Stavební a další materiál financovalo obchodní centrum Wola Park. Nábytek dodala společnost IKEA. Kromě velkých podniků pomáhali i menší podnikatelé. Společnost prodávající svítidla navrhla a financovala osvětlení. Sdružení podlahářů provedlo důkladnou renovaci podlah. Většinu renovačních prací zajistili dobrovolníci.

Díky této mobilizaci bylo pracoviště v prvních zrekonstruovaných prostorách rychle zprovozněno. V té době to bylo místo, kde si lidé mohli odpočinout, převléknout se, najíst se a získat informace o tom, co dál. Odtud

byli uprchlíci posíláni na různá místa ve Varšavě. Podpora na místě získávala čím dál profesionálnější ráz. Například dobrovolníci, kteří byli studenty psychologie, poskytovali první psychologickou podporu. A byla velmi potřebná, protože v první uprchlické vlně přicházeli lidé zcela zmatení. Velká část z nich byla v zahraničí poprvé a neznala jazyk. Pocházeli ze Sum a Charkova a zažili trauma z bombardování. Vyskytly se případy starších lidí, kteří přijeli s poničeným oblečením, dokonce bez bot. Bylo to nutné reagovat okamžitě a velmi pružně.

2.3 Pracovní a jiné potřeby

Uprchlíci realisticky hovořili o svých potřebách - do popředí se dostaly tři aspekty: naučit se polský jazyk, sehnat si práci a jídlo. Mezi různými způsoby poskytování pomoci lze vidět i aktivity, které byly relevantní pouze pro malou skupinu lidí přecházejících před hrůzami války (např. psychologická podpora). Vnímání směrů podpory tam, kde je klíčová (učení se polskému jazyku, hledání práce), se shodovalo s očekáváním uprchlíků. Když byli uprchlíci požádáni, aby určili tři nejdůležitější potřeby, téměř jednomyslně se shodli na tom, že podpora při hledání práce je nezbytná. Při porovnání polského a ukrajinského pohledu bylo zřejmé, že uprchlíci podcenili svou touhu osamostatnit se v co nejkratší době, k čemuž je nezbytné najít si práci a alespoň základní znalost polského jazyka. Zajímavé je, že ženy mnohem častěji než ostatní uprchlíci uvažovaly o návratu do vlasti, zejména, jako v případě WCK, ženy, které zůstaly samy s dětmi. Jedná se o pochopitelnou snahu o opětovné sloučení rodin rozdělených válečnými konflikty.

Při tak rozsáhlém hnutí na pomoc a rozsáhlém úsilí Poláků zdola je také nutná osvěta o pomoci jako takové: aby si Poláci uvědomili, že pomoc je pomocí tehdy, když odpovídá potřebám dotyčných lidí a když je nepřehlčuje. Spíše než zachraňovat uprchlíky by se měla poskytovat podpora, která jim pomůže plnit úkoly samostatně. Velmi rychle se ukázalo, že je třeba pracovat. Proto byla od počátku podpory migrantů vyvíjena snaha zohlednit potřebu zaměstnávání uprchlíků. Zpočátku se uvažovalo o vytvoření subjektu sociální ekonomiky (kavárny) jako o sociální a ekonomické činnosti. Ukázalo se však, že vytvoření takového subjektu není v krátké době proveditelné. Řešení přišlo z jiného směru. Wolskie kulturní centrum se účastní **programu intervenčního zaměstnávání "Cash for Work" pro uprchlíky z Ukrajiny**. Polské centrum pro mezinárodní pomoc (PCPM) zaměstnalo ve WCK sedm osob na animační a ekonomické práce. Cílem programu je poskytnout zaměstnaným uprchlíkům zdroj příjmů, snížit jejich závislost na humanitární pomoci a umožnit jim

samostatně si pronajmout bydlení. Nadace realizuje program na základě směrnic OSN, zejména Rozvojového programu OSN - UNDP. Projekt Cash for Work realizuje Nadace Polské centrum pro mezinárodní pomoc (PCPM) ve spolupráci s americkou organizací International Rescue Committee (IRC), která projekt plně financuje. Kromě toho Wolskie Centrum Kultury ve spolupráci se svými partnery podporuje další aktivity zaměřené na: zaměstnávání uprchlíků a změnu/zvýšení kvalifikace uprchlíků.

2.4 Multikulturalismus jako nová výzva

Důležitým aspektem této reflexe byla interpretace významu multikulturalismu. Pro rozvoj multikulturní orientace jsou nezbytné následující předpoklady: široce zakořeněná akceptace kulturní rozmanitosti jako společenské hodnoty, relativně nízká míra předsudků, pozitivní vzájemné postoje mezi etnokulturními skupinami, pocit sounáležitosti nebo identifikace s širší společností všech jednotlivců a skupin. Zamýšleli jsme se nad tím, jaký je rozdíl mezi asimilační a multikulturní politikou a zda je pluralitní integrace možná bez asimilace; v čem by měla spočívat tolerance rozmanitosti a jaké jsou její hranice.

Díky malé kulturní vzdálenosti mezi Polskem a Ukrajinou byly některé z těchto podmínek splněny již od počátku, ale situace se může dynamicky měnit, a to nejen v důsledku skutečné pomoci nebo jejího nedostatku, ale také narativu politiků a médií. Tendence přistupovat k migrantům či uprchlíkům jako k nástrojům politického boje může velmi snadno vést k posunu válečných uprchlíků z Ukrajiny z kategorie "hostů" vnímaných s laskavostí a soucitem do kategorie obtížných "cizinců" zbavených sociální podpory, vystavených různým typům vyloučení a vykořisťování na trhu práce.

Pokud je multikulturalismus vnímán a přijímán pouze jako tolerovaná přítomnost odlišných kultur ve společnosti a není trvale podporována inkluze prostřednictvím programů, které snižují překážky bránící rovnému zapojení menšin do společnosti, integrace se stává nemožnou a ve společnosti začínají fungovat dvě nebo více odlišných skupin, což vede k segregaci. Je třeba také zdůraznit, že integraci nelze zaměňovat s asimilací, která zahrnuje snahu o úplné začlenění menšinových skupin do hlavního proudu tak, aby menšinové skupiny nakonec zanikly (takže se přeruší jejich kulturní kontinuita a jedinou podmínkou je absorpce).

Praktické odpovědi na výše uvedená dilemata a výzvy byly následující:

- animační a tvůrčí dílny s dětmi a celými rodinami; např. dílny a akce u příležitosti Dne nezávislosti Ukrajiny, během nichž obyvatelé Woly psali přání pro obyvatele Ukrajiny.

- Slovník dobrého sousedství - filmový workshop a

2.5 Zamyšlení nad inkluzivitou

Seminář se zabýval také specifiky uprchlické migrace a její potenciálně dočasnou povahou. Bylo zdůrazněno, že je důležité (a) zapojit Ukrajince do procesu projednávání konkrétních akčních strategií a (b) nabídnout platformu pro kulturní výměnu a usnadnit kulturní kontakty mezi Poláky a Ukrajinci. Paradoxně je kulturní blízkost také výzvou. V hostitelské zemi, ale i mezi přistěhovalci může panovat zavádějící a škodlivé přesvědčení, že jelikož jsou si obě země podobné, přistěhovalci si bez problémů a přirozeně najdou cestu

do společnosti a začlení se. Nic nemůže být vzdálenější pravdě. Velkým rizikem je, že vzhledem ke kulturní blízkosti a jazykové podobnosti obě strany nevyvinou potřebné úsilí a snahu o integraci. Nízká kulturní vzdálenost není synonymem pro neexistenci kulturních rozdílů, které, i když jsou malé, by se neměly podceňovat. Uvědomění si existence kulturních rozdílů a jejich pochopení je důležité pro polsko-ukrajinské vztahy, ale také pro adekvátně řešená opatření zaměřená na integraci Ukrajinců do polské společnosti a předcházení možným konfliktům a nedorozuměním.

S ohledem na tyto skutečnosti bylo společně s ukrajinskou komunitou rozhodnuto přeměnit prostor (kde uprchlíci pobývali) na místo místních aktivit, kde by mohli uprchlíci i obyvatelé Varšavy realizovat své kulturní představy. Záměrem PUCW bylo vytvořit místo setkávání s nízkým prahem pro vstup, kam by bylo možné přijít "přímo z ulice", setkat se s lidmi, popovídat si a realizovat svůj nápad. Proto bylo PUCW vytvořeno v rámci komunitní metodiky jako další, ale migranty profilované místo místní aktivity.

- **2.5 Zamyšlení nad inkluzivitou**

- Seminář se zabýval také specifiky uprchlické migrace a její potenciálně dočasnou povahou. Bylo zdůrazněno, že je důležité (a) zapojit Ukrajince do procesu projednávání konkrétních akčních strategií a (b) nabídnout platformu pro kulturní výměnu a usnadnit kulturní kontakty mezi Poláky a Ukrajinci. Paradoxně je kulturní blízkost také výzvou. V hostitelské zemi, ale i mezi přistěhovalci může panovat zavádějící a škodlivé přesvědčení, že jelikož jsou si obě země podobné, přistěhovalci si bez problémů a přirozeně najdou cestu do společnosti a začlení se. Nic nemůže být vzdálenější pravdě. Velkým rizikem je, že vzhledem ke kulturní blízkosti a jazykové podobnosti obě strany nevyvinou potřebné úsilí a snahu o integraci. Nízká kulturní vzdálenost není synonymem pro neexistenci kulturních rozdílů, které, i když jsou malé, by se neměly podceňovat. Uvědomění si existence kulturních rozdílů a jejich pochopení je důležité pro polsko-ukrajinské vztahy, ale také pro

adekvátně řešená opatření zaměřená na integraci Ukrajinců do polské společnosti a předcházení možným konfliktům a nedorozuměním.

- S ohledem na tyto skutečnosti bylo společně s ukrajinskou komunitou rozhodnuto přeměnit prostor (kde uprchlíci pobývali) na místo místních aktivit, kde by mohli uprchlíci i obyvatelé Varšavy realizovat své kulturní představy. Záměrem PUCW bylo vytvořit místo setkávání s nízkým prahem pro vstup, kam by bylo možné přijít "přímo z ulice", setkat se s lidmi, popovídat si a realizovat svůj nápad. Proto bylo PUCW vytvořeno v rámci komunitní metodiky jako další, ale migranty profilované místo místní aktivity.
- **Byly rovněž realizovány a zapojeny do síťových aktivit.**

Stołeczne Sojusze

cykl spotkań sieciujących
dla mieszkańców
i mieszkanek Warszawy

Centrum Polsko-Ukraińskie Wolska
ul. Wolska 46/48
czwartek 13 października 2022 | 18:00

Projekt finansuje
m.st. Warszawa

WARSZAWA
SĄSIEDZKA

2.7 Od spontánosti k dlouhodobé pomoci

Nežičtné poskytování pomoci v krizové situaci s sebou nese riziko rychlého vyhoření neaktivnějších jednotlivců nebo organizací. Lidé prchající z Ukrajiny většinou zůstanou v Polsku delší dobu - je třeba vědět, jak zasáhnout na trhu práce, ve zdravotnictví nebo třeba jak podpořit oblast

vzdělávání dětí cizinců, jejichž školní socializace je klíčem k dobré adaptaci v nové společnosti. Polsko dosud přijímalo ad hoc řešení pro řízení ekonomické migrace, ale stále jsme se nedočkali dlouhodobé strategie migrační politiky, která by se zabývala všemi oblastmi souvisejícími s přítomností migrantů. Proto se rychle ukázalo, že je nutná systémová koordinace úsilí o pomoc.

Reakcí na potřebu dlouhodobějšího působení byla transformace informačního místa na polsko-ukrajinské centrum "Wolska". Kromě toho je třeba zdůraznit, že v zásadě od počátku asistenční činnosti bylo zahájeno plánování aktivit, které:

- nebude jen ad hoc,
- bude v souladu se statutárními činnostmi WCK,
- bude mít dostatečné finanční prostředky.

Na základě tohoto přístupu se zrodila myšlenka vytvořit takové Místo, které odkazuje na multikulturní aspekty tradice čtvrti Wola. *Náš nápad vycházel také z předpokladu, že kulturní instituce by v době uprchlické krize související s válkou na Ukrajině měly podporovat lidi z oblasti kultury a umění, kteří našli azyl v Polsku, uvedl ředitel WCK Krzysztof Mikołajewski.* Ve zdůvodnění založení PUCW se uvádělo, že *multikulturalita obohacuje kulturu daného místa a činí lidi otevřenějšími a kreativnějšími.* PUCW mělo být místem založeným na třech základních prvcích:

- zajištění bezpečnosti uprchlíků;
- podpora uprchlíků při naplňování jejich potřeb se zvláštním důrazem na kulturní potřeby;
- integraci uprchlíků do místní komunity.

Založení polsko-ukrajinského centra Wolska bylo výsledkem spolupráce mnoha subjektů: městské části Wola, komerčních subjektů (dárců), nevládních organizací a samotných uprchlíků, kteří toto místo spoluvytvářejí. Pro zahájení provozu místa byla klíčová spolupráce s městskou částí Wola města Varšavy, která měla specifické potřeby související s tímto místem. Díky této spolupráci byly darovány prostory a finanční prostředky na jejich údržbu. Na oplátku Wolskie Centrum Kultury provozuje informační místo, internetovou kavárnu a v počátečním období ve spolupráci s nevládní organizací i právní a psychologické poradenství pro uprchlíky.

3. Druhá fáze - plánování

Po setkání projektových partnerů v Praze jsme uspořádali koncepčně-plánovací workshop. Jeho cílem bylo identifikovat klíčové prvky modelu práce s migranty - zranitelnou skupinou v komunitním centru. Inspiraci ze studijní návštěvy jsme využili při práci. Proto jsme mimo jiné začali definováním společných hodnot, což byl jeden z nejdůležitějších prvků společné práce v Praze. Druhou inspirací bylo zdůraznění významu a role, kterou mohou hrát lidé, kteří zažili pomoc (odkaz na RECOVERY).

3.1. Klíčové hodnoty (které a proč)

V procesu vytváření PUCW hrálo důležitou roli zvyšování povědomí o společných hodnotách všech účastníků tohoto úsilí. Zpočátku měly intuitivní charakter, později byly dílčím způsobem pojmenovány. Vznikl tak následující seznam hodnot:

- Důstojnost
- Identita
- Rozmanitost
- Zapojení
- Zabezpečení
- Spoluvytváření

Důležité je, že nejde jen o prohlášení, ale také o praxi. Pokud jednotlivci nebo organizace působící v PUCW tyto hodnoty zjevně nesdílejí, je spolupráce s nimi ukončena (takové případy již byly zaznamenány).

3.2. Osídlení jako historická inspirace

Model podpory uprchlíků, který JRC zavedlo, je inspirován historickými zkušenostmi amerických a anglických osad. Podnětem pro rozvoj osadnického hnutí ve Velké Británii a zejména v USA byla masová migrace a nedostatek rozvinutých modelů pro přijímání tak velkého počtu lidí. Výzvou bylo vybudovat otevřené místo pro návštěvníky, sousedy, aby nebyli "jiní" nebo "méněcenní", ale "vlastní" - rozmanití a zajímaví. Při koncipování nejslavnější americké osady Hull House v Chicagu se vycházelo z předpokladu, že půjde o jakési sociálně-vzdělávací centrum založené na ekologických principech - dlouhodobém, evolučním vývoji a postupném přijetí jeho existence a předpokladů jeho obyvateli. Podstatou tohoto přístupu bylo být s lidmi, doprovázet migranty, inspirovat je a animovat situace tak, aby časem objevili své potenciály a iniciovali aktivity, které jsou pro ně důležité a užitečné. Záměrem osady bylo, aby se každý cítil jako plnohodnotný člen sousedské komunity. Podle tohoto přístupu se nejen migranti, ale i členové hostitelské společnosti učí jeden od druhého a prostřednictvím těchto kontaktů zvyšují své interkulturní kompetence a (znovu)budují své komunity.

Koncept settlementu může být i dnes zdrojem inspirace pro sociální pedagogy, animátory, sociální pracovníky a další osoby, které denně pracují s migranty. Důležitý je v tomto konceptu zejména model komunitní práce s cizinci založený na jejich zplnomocnění, pospolitosti a lokálnosti. Práce s celou komunitou, nikoliv pouze s vybranými členy komunity, může být nástrojem dlouhodobé integrace a hlubokého přijetí a také nástrojem k odbourávání v současnosti silných stereotypů o "jiných". Přestože myšlenka osídlení vznikla ve zcela jiném historickém, sociálním a politickém kontextu, zdá se, že paradigma práce s migranty založené na jejich emancipaci, komunitě a solidaritě a lokalitě, které vytvořila

legendární Jane Addamsová, je stále platné a cenné.

V praxi WCK jsou prostorem pro realizaci komunitní práce Místa místních aktivit, tedy místa, "která kromě své každodenní činnosti [...] podporují místní nápady a společenské aktivity obyvatel. Místa místních aktivit podporují realizaci nápadů obyvatel, navazování sousedských vztahů a aktivní trávení volného času v bezprostředním okolí".

Polsko-ukrajinské centrum "Wolska" je jedním z míst, která se zaměřují na komunitní práci s uprchlíky (a v budoucnu i s migranty).

3.3.Osobní zdroje

PUCW používá přístup založený na majetku, který odkazuje na myšlenku, že lidé jsou odolní. Odolnost (též resilience resilience) odkazuje na schopnost neutralizovat negativní účinky stresových událostí a pomáhá jednotlivcům přizpůsobit se náročným životním událostem. Nejdůležitějšími charakteristikami odolnosti jsou (1) schopnost změnit nebo přizpůsobit se negativním životním okolnostem - překonat nepřízeň osudu, (2) schopnost postavit se za sebe - udržet si ji ve stresových situacích, (3) překonat traumata a úspěšně se adaptovat proti nepřízni osudu. Proto se animátoři v PUCW zaměřili především na identifikaci či objevování silných stránek, přičemž si uvědomovali, že pokud je problémům věnována přílišná pozornost, může to vyvolat negativní myšlenky, které jsou překážkou při hledání pozitivních aspektů. Potíže však nebyly v přístupu zcela ignorovány. Předpokládalo se, že odborníky na svůj život jsou sami uprchlíci. Apel na zdroje a silné stránky měl velmi individuální rozměr. Na jedné straně šlo o drobné praktické dovednosti (vaření, šití), na druhé straně o umělecké nadání (zpěv, hra na hudební nástroj) nebo vztahové nadání (budování atmosféry, motivování). Vždy však byly v

centru pozornosti zdroje, nikoli vnější nápady. Byli to sami uprchlíci, kdo si stanovil cíle, které jsou pro ně dosažitelné, i když to vyžadovalo mnohem více času.....

3.4 Spoluvytváření komunity

Důležitou součástí fungování PUCW bude vytvoření minikomunity, kterou budou tvořit 4 rodiny žijící v hotelu, dobrovolníci a zaměstnanci WCK. Jádrem této komunity byly rodiny uprchlíků. Podobné zkušenosti a společné bydlení tvořily rámec pro konstrukci dalšího "společného bytí". Být spolu znamená spolupracovat, spolucítit, spoluvytvářet, ale také přebírat spoluodpovědnost za to, co a jak měníme. V této situaci uprchlické rodiny vystupovaly jako "spolutvůrci prostředí" a "jako spolupříjemci" různých typů služeb. Toto myšlení a jednání v kategorii "spolu" osmělovalo a zvyšovalo pocit sebedůvěry, ale zároveň vedlo k závazkům, spoluzávislosti a spoluodpovědnosti. V takovém pojetí "soužití" a sdílené existence skutečně nelze hovořit o tom, že bychom seděli na lavičce pozorovatelů. Společenství PUCW je příkladem neformální organizace, v níž se rozhoduje na základě konsensu. Například v organizaci nákupů nebo přípravě jídla se členové střídají. Důraz byl kladen na pečlivost a citlivost, respekt a empatii postavené na přirozených sociálních vztazích.

3.5. Tvorba místa (společné vnímání fyzického a mezilidského prostoru)

Prostor PUCW hraje důležitou roli, protože je místem, kde se "odehrává" život, kde se rozhoduje o věcech, kde se odhalují významy. PUCW je jak fyzický prostor, tak vztahový prostor. Kombinace těchto dvou aspektů vytváří Místo. Lze říci, že místa se k nám vztahují recipročně. Podoba PUCW je společným úsilím uprchlických rodin, zaměstnanců WCK, dobrovolníků a

sponzorů. Je kombinací jejich úsilí a péče. Místo se skládá ze tří vzájemně se doplňujících částí: intimně-domácí části (obytné místnosti), společenské části (kuchyně s jídelnou) a veřejné části (informační stůl). V přístupu zvoleném k vytvoření místa stojí za zmínku problematika pedagogického vztahu člověk - prostor. PUCW předpokládá, že naše identita (i ta dočasná) se do značné míry utváří ve vztahu k místu, které považujeme za domov. V důsledku toho je Místo především bezpečným a "známým" prostorem, ale zároveň prostorem rozmanitým a plným setkání s lidmi. Místa bytí se nejen vytvářejí, ale dávají vzniknout myšlení. Místa nás utvářejí - stáváme se podobnými obsahu těchto míst.

3.6 Vztahy s místní komunitou

V PUCW se postupně po malých krůčcích navazují vztahy s místní komunitou. Animátoři pomáhají lidem pochopit, že v rámci místní oblasti - ale nejen tam - mají společné problémy a že jim může prospět, když na nich budou pracovat společně i samostatně. To je důležitý rozměr komunitní práce, protože má za následek snížení izolace a odcizení. Pomoc při práci na těchto společných problémech, často vytvořením pracovních skupin složených z členů komunity (například pro přípravu sousedské snídani), dodává odvalu k dalším krokům (série komunitních workshopů, společná oslava, malý festival). Problémy a potřeby lze často řešit efektivněji, pokud se řeší kolektivně, než když se řeší individuálně. Pokud jedna komunita existuje uvnitř druhé, vzájemně se složitě prostupují.

3.7 Mobilizace a organizace institucionálních zdrojů

PUCW má také důležitou úlohu při mobilizaci a koordinaci institucionálních zdrojů. Jelikož je součástí kulturní instituce, která má

rozsáhlé vztahy s mnoha veřejnými, sociálními a soukromými subjekty, může účinně absorbovat zdroje těchto organizací. Je to proto, že je osvědčeným, a tudíž spolehlivým partnerem. V situaci, kdy se rozhodujeme, komu svěřit zdroje, volíme PUCW, která má jako veřejná struktura velký podíl na sociální angažovanosti (sousedská komunita, dobrovolnictví).

Nezanedbatelné je i to, že kulturní instituce se vyznačuje značnou flexibilitou a poskytuje tvůrčí/umělecké prostředí pro pomáhající akce. WCK také umožňuje efektivní řešení velkých projektů a dává vysokou pravděpodobnost úspěchu, což se vyplatí i při výběru partnera. Proto se do projektu zapojuje pestrá škála institucí (město Varšava, čtvrť Wola), velké korporace (Wola Park, IKEA), místní podnikatelé, další kulturní instituce (např. Muzeum polských Židů POLIN), univerzity (...), místní a národní nadace a mezinárodní programy (Cash for Work). Takové synergické spojení zdrojů různých subjektů různého charakteru (peníze, materiál, znalosti, práce lidé) je velkou devizou PUCW.

4. Třetí fáze - konstrukce akcí

V ustavujících činnostech PUCW hraje důležitou roli vědomé vytváření prostředí pro komunitní a meziinstitucionální spolupráci, které je považováno za metodu rozvoje. Třetí etapa naší spolupráce spočívala v reflexivním monitorování praktických činností. Workshopy se zástupci WCK a ukrajinské komunity žijící v PUCW byly reflexivními workshopy, na nichž účastníci představili současnou situaci - opatření přijatá pro začlenění a posílení této skupiny. Byly představeny iniciativy samotných žen, které se setkaly s velkým ohlasem a byly většinou realizovány (jóga, výtvarné kurzy, kurzy polského jazyka), a výzvy, kterým čelí jak personál (do jisté míry omezený rámcem kulturní instituce), tak migrantky zažívající obtížné životní situace, strach, nejistotu. Je třeba dodat, že v PUCW se situace dynamicky měnila, bylo

realizováno mnoho nápadů a aktivit na podporu skupiny migrantek s využitím různých zdrojů (popsáno výše). V průběhu sebereflexe účastnice této komunity identifikovaly nejdůležitější aspekty procesu hledání řešení.

- **Vřelé solidární vztahy (propojení podporovatelů a podporovaných).**

Jsou chápány jako soubor postupů vyjadřujících ochotu (osobní nebo institucionální) nést náklady na pomoc druhým. Institucionální ochota je velmi zřetelně založena na morálním závazku představitelů (obvykle vedoucích pracovníků) organizace, která je členem solidární sítě vybudované sociálním podnikem/institucí. Aktér (podporovatel) a příjemce jsou navzájem spojeni *pocity* sounáležitosti a někdy i soucitu. Motivace podporovatele je přinejmenším částečně *altruistická*. Aktér je přesvědčen, že svým jednáním *pomáhá* příjemci v nějaké tísnivé, ohrožující situaci. Aktér vnímá ohrožení jako *morální* problém, konkrétně jako zdroj *vazeb*, obvykle také jako nespravedlnost vůči příjemci. Aktér je přesvědčen, že je *osobně* morálně povinen jednat, ale není k tomu formálně zavázán.

- **Zájem poznávat ostatní**

Poznání sebe sama a druhých je základem pro budování blízkých vztahů. Uzavírání se před druhým člověkem způsobuje, že se vztahy stávají povrchními a chladnými. Sebepoznávání přináší řadu výhod. Aktivujeme všechny své intelektuální a emocionální zdroje, abychom odhalili motivace a strategie druhých lidí. *Vzájemně se otevíráme a postupně se sblížíme. Tento proces je obzvláště intenzivní a zajímavý,*

když se setkávají lidé z různých kultur s různými formami identity. To jsou jen některé z aspektů, na které upozornili členové komunity PUCW.

- **Podnikání - příležitost využívat služby**

Nezávisle na hodnotách a vzájemné zvědavosti je poutem společný a osobní zájem členů komunity. Tím, že jsou v PUCW, mohou mít bydlení, práci, vzdělání, zábavu a materiální podporu různého druhu. A to vše na jednom místě bez nutnosti dalšího úsilí a konkurence.

- **Vstoupení do role spoluvůrce, ne jen příjemce**

Od počátku PUCW se vycházelo z předpokladu, že uprchlíci nejsou pasivními příjemci pomoci. Kdykoli to bude možné, budou zapojeni do aktivit pro sebe, ostatní a místní komunitu. Tento typ přístupu měl působit proti pasivitě a apatii a především posílit postavení těch, kteří přišli o domov a vlast.

- **Prolínání služeb/skupin (míchání účastníků skupin)**

Lidé aktivní v PUCW zdůrazňují, že je pro ně inspirativní, že se nejedná o homogenní komunitu. Vedle uprchlíků z Ukrajiny se setkávají s dalšími migranty (z jiných zemí), jsou zde umělci, zaměstnanci WCK, dobrovolníci, lidé z jiných organizací.

- **Pobyt ve společenském prostoru (mezi soukromým a veřejným prostorem)**

Důležitou roli v PUCW hraje kuchyně a její okolí, což je společenský prostor, v němž se prolíná veřejný (PUCW je veřejné zařízení otevřené všem návštěvníkům) a soukromý/intimní (dům pro uprchlíky). Právě v

tomto prostoru navazují uprchlíci bezpečné kontakty a odvažují se navazovat nové vztahy.

- **Zúčastněné osoby/subjekty sdílejí hodnoty ve svém každodenním životě (praktikování sdílených hodnot).**

Jak bylo uvedeno výše, důležitým pojítkem přijatých opatření je, že každé z nich by mělo vyjadřovat podobné hodnoty, i když způsob jejich vyjádření je někdy velmi odlišný.

- **Bezpečný prostor (snížení nejistoty)**

Vedle mnoha funkcí má být PUCW především místem, tedy bezpečným a známým prostorem. Na tomto místě nás nic neohrožuje, vždy zde najdeme pomoc a pochopení. Můžeme také zkusit něco jiného, aniž bychom se báli, že nás neúspěch vystaví posměchu nebo nás připraví o podporu.

- **Společné zájmy**

Ve společnosti PUCW se klade velký důraz na příležitosti dělat věci, které budou lidem bavit. Jde jak o objevování nových zájmů, tak o využívání těch stávajících. Samozřejmě zde existují zvláštní příležitosti pro umělecké zájmy a tvorbu.

- **"Péče o sebe" - subjektivní potřeby, jak neztratit osobnost/individualitu**

Vzájemná péče není nepsanou zásadou PUCW, která by byla výslovně uvedena na seznamu jeho hodnot, ale je důležitá a dodržuje se.

5. "Poskytnuté služby" versus "služby vytvořené komunitou".

PUCW je vícerozměrný prostor pro vytváření a poskytování sociálních služeb. Můžeme je rozdělit na:

a. "Spoluvytvářené služby" (vytvořené nebo spoluvytvořené)

- Společné hraní, zpívání
- Péče o místo
- Společné výlety
- Lekce jógy

Metodika zjišťování zdrojů jako základ pro spuštění tohoto typu služby (trpělivost, všímavost, odvaha).

b. Služby poskytnuté zvenčí (nepatří sem služby, které mohou být později spoluvytvářeny).

Výchozím bodem jsou potřeby. Existuje rozdělení na ty, kteří dávají, a ty, kteří přijímají. Jsou to například:

- Informace a pokyny
- Rezidenční služby
- Výuka polského jazyka
- Metodika posuzování potřeb a personalizace služeb

c. Smíšené služby

- Komunitní snídaně (iniciativa shora dolů, ale program připravený komunitou)
- Animace - jako základní metodický přístup

d. Služby vytvořené/realizované v partnerství

- *Slon ve Wole* - umělecké aktivity, které pořádá Společnost pro podporu výtvarného umění a Wolskie Centrum Kultury. Vzdělávací aktivity mají podpořit etické postoje.
- *Program SPYNKA* - Nadace pro rozvoj dětí ve spolupráci s mezinárodními organizacemi a ve spolupráci s místními samosprávami a místními nevládními organizacemi nabízí Hravé skupiny pro matky a děti od několika měsíců do 3 let a Předškolní animační skupiny pro děti od 3 do 6 let.

6. Funkce PUCW

Komunita PUCW během workshopu definovala základní funkce tohoto typu místa. Těmito funkcemi jsou:

- Budování vztahů (kavárna)
- Osobní rozvoj
- Podpora v životě
- Samoorganizace

- Integrace do komunity (budování mostů)
- Bydlení

5. fáze - nové definování modelu

Nyní, po téměř roce činnosti, PUCW nově definuje své poslání a funkce. V této fázi proběhly tři aktivity.

5.1 Vzniká Mozaika - nová forma organizace a programu

Byla posílena funkce místa komunitních aktivit sloučením s již existujícím rodinným Místem. Tím došlo k posílení personálu PUCW, racionalizaci nákladů a posílení kapacity pro provozování stálých aktivit. Nejde již jen o „ubytovnu“, ale o skutečné místo pobytu. Předpokládá se, že se zde budou setkávat umělci a animátoři z řad migrantů z celé Evropy. Dojde tak k rozšíření programového vzorce z podpory ukrajinských uprchlíků na aktivity multikulturního charakteru. To vyžaduje i některé symbolické změny, mimo jiné i udělení nového názvu. Proces redefinice probíhá pomalu za aktivní účasti všech členů komunity.

5.2 Je nastíněn teoretický a metodologický koncept

Součástí vývoje PUCW je teoretická a metodologická reflexe. Jejím středobodem je pojem solidárního kapitálu a možnost jeho aktivace veřejnou kulturní institucí. Solidární kapitál souvisí s akcí a spoluprací, nebo alespoň s postojem subjektu k akci či spolupráci, nejčastěji restorativní, podpůrné povahy. Pojem solidarita označuje formu neinstrumentální spolupráce, jejímž zdrojem není snaha o osobní prospěch, ale dosahování společných cílů, v němž nelze oddělit vlastní zájmy od zájmů ostatních. V dosud provedených

úvahách o solidárním kapitálu se předpokládá, že vzniká konverzí (transformací), která probíhá mezi dvěma odlišnými kapitály: sociálním a institucionálním. V tomto procesu hrají důležitou a podnětnou roli morální vztahy, což znamená, že zájmy druhých lidí se stávají i našimi vlastními.

Dárce je zároveň příjemcem. Tento typ morálního vztahu vede k aktivaci skutečných i potenciálních zdrojů a solidární podpora druhých umožňuje jejich subjektivní fungování, které zvyšuje důstojnost toho, kdo podporuje. Na morální vztahy lze také nahlížet jako na formu odlišného morálního kapitálu, který chápeme jako *"zdroj zahrnující prvky, jako je spravedlnost, dobré skutky, umírněnost, čestnost, pravdomluvnost, důvěryhodnost a dodržování slova, reciprocita ve vztazích s druhými a vědomí vlastní odpovědnosti"*. Teoretické úvahy prováděné v rámci projektu se týkají vzájemných vztahů mezi třemi druhy kapitálu: sociálním, institucionálním a morálním, které vedou k vytvoření jejich specifické kombinace označované jako kapitál solidarity. Identifikace cest vzájemné konverze těchto kapitálů bude umožněna s odkazem na zkušenosti solidární sociální akce vůči uprchlíkům z Ukrajiny.